

WORKING APART TOGETHER: IEDER VOOR ZICH MAAR OOK (EEN BEETJE) SAMEN

Monique Kremer

Zoals de naam al zegt zijn zzp'ers 'zelfstandig' en 'zonder personeel', maar steeds vaker werken ze wel graag samen. Soms omdat er te veel werk is, soms omdat een opdracht uiteenlopende expertise vraagt. Volgens een onderzoek van TNO/CBS (2015) huurt een kwart van de zzp'ers weer anderen in. Zo ontstaan langzamerhand nieuwe vormen van samenwerken, buiten de standaard arbeidsorganisatie om. Unit-2 in Leiden is daar een mooi voorbeeld van. We gaan op bezoek bij de oude wolfabriek, waar de zzp'ers zijn gevestigd.

Het wat- concept

Eric Went, journalist en initiatiefnemer van Unit-2, vertelt: "Toen ik voor mijzelf begon was ik op zoek naar een werkruimte. Ik had gehoord dat in dit gebouw een communicatievleugel zou komen, maar de ruimte die ze me aanboden was veel te groot en te duur. Vervolgens ben ik rond gaan vragen en heb zeven andere zzp'ers gevonden die gezamenlijk wilden huren, maar ook iets meer dan dat. We noemden dat het *wat*-concept – Working Apart Together. Ieder voor zich, maar soms ook samen. Dat was in 2007." Inmiddels is Went hoofdhuurder van de unit waar zo'n 39 communicatieprofessionals werken: marketingspecialisten, vormgevers, journalisten, illustratoren, etc. Volgens Syntens, het voormalige innovatiecentrum van het ministerie van Economische Zaken, is Unit-2 de grootste groep zzp'ers die ook echt samenwerkt.

Hoe werkt dat precies? Eric Went: "Voorheen kwamen opdrachten bijna altijd binnen via het netwerk van de verschillende deelnemers. Maar tegenwoordig wordt ook steeds vaker het collectief benaderd. Dan bepalen we, afhankelijk van de aard van de opdracht, wie hoofdaannemer wordt, en die organiseert de samenwerking. Wie aanschuift moet zelf ook het gevoel hebben dat hij of zij echt wat te bieden heeft. Dat is het verschil met gewone werkorganisaties: daar komt vaak een flauw compromis tot stand tussen de journalist en de vormgever. Dat kan bij ons niet. Iedereen zit er tot de nek toe in met zijn of haar eigen bedrijf en wil het maximale eruit slepen. Overigens is het ook weer niet zo dat we automatisch met mensen binnen Unit-2 samenwerken: als niemand binnen de groep geschikt is, dan zoeken we iemand daarbuiten. Kwaliteit gaat voor."

Het concept gaat je niet redden

"Om te kunnen samenwerken moet je goed weten wat iedereen kan. Daarom organiseren we bijeenkomsten zoals 'Unit-2 Share', waar mensen in vijf minuten iets vertellen over hun expertise. Daarnaast hebben we 'Unit-2 Help', waar deelnemers kunnen aangeven waar ze advies over willen. Ik geloof in fysieke ontmoetingen. Zij helpen tegen de eenzaamheid van het zzp-bestaan. En doordat we fysiek bij elkaar zitten kennen we bovendien elkaars kwaliteiten beter. Hoe vaak

is niet geprobeerd om innovatie af te dwingen door in oude industriële gebouwen mensen bij elkaar te zetten? Dat leidt lang niet altijd tot successen. Onze benadering gaat verder. Je moet er wel wat voor doen, het is hier niet alleen een werkplek.”

Dat betekent waarschijnlijk ook dat niet iedereen geschikt is om mee te doen met Unit-2. Zijn er nog specifieke eisen? Went: “Wij vragen mensen meestal niet, mensen komen naar ons toe. Dan kijken we naar drie dingen: of iemand iets beter kan dan wat we al in huis hebben, of iemand op z’n eigen benen kan staan – onze stelregel is ‘het concept gaat je niet redden’ – en of iemand open staat voor het experiment. Niet iedereen hoeft in dezelfde mate mee te doen. Ook in de mate van betrokkenheid willen we graag diversiteit. Als mensen alleen met ons meedoen omdat ze thuis verpieteren, dan is dat prima. Anderen komen weer heel weinig. Die zijn vaak op pad en hebben een groot netwerk buiten de deur. Dat is ook goed voor ons. Maar als je je wil aansluiten, moet je wel open staan voor onze werkwijze.”

Solidariteitsgevoel

Een voor de hand liggende vraag is of zo’n nieuwe, losse werkorganisatie als Unit-2 ook nieuwe vormen van solidariteit met zich meebrengt. Went: “Er heerst bij ons enig solidariteitsgevoel. Op het moment dat iemand weinig werk heeft, hebben we de neiging wat aan haar of hem door te spelen. Laatst twijfelde iemand eraan of hij verder wilde gaan als zelfstandige, hij had echt te weinig werk. Toen hebben we ons netwerk ingeschakeld en na een paar maanden was hij weer op de rails. Maar iemand moet het wél vertellen. Zzp’ers komen er niet graag voor uit als het slecht gaat.”

Gemeenschappelijke verzekeringen of een broodfonds is echter een brug te ver. “We hebben weliswaar het schaalvoordeel om zulke zaken gezamenlijk te regelen, en natuurlijk hebben we het wel eens over pensioenen en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Maar die discussies verdwijnen altijd snel naar de achtergrond. Als het gaat om ‘iets vastleggen’ of ‘met z’n allen iets regelen’, dan zijn de meeste zzp’ers afhoudend. Ze hebben zoiets van ‘ik regel het zelf’.”

Went ziet wel steeds meer samenwerkingsverbanden ontstaan. “De oude arbeidsorganisaties worden steeds kleiner. Kijk maar naar mijn oude werkgever: die was bij de oprichting vernieuwend en bleef decennialang toonaangevend. Maar het bedrijf was helemaal gespecialiseerd in bladen maken. In de wereld van media is dat nu te weinig; je moet van meerdere markten thuis zijn, en het werk verandert razendsnel. Toen ik net begon, kreeg ik 70 procent van mijn inkomsten via één opdrachtgever. Nu heb ik er juist heel veel, maar het betreft veel kortere opdrachten. Nadeel is dat je zo geen langdurige relatie kunt opbouwen.

Graag zou Unit-2 meer zelf ontwikkelen, eigen producten in de markt zetten. Went: “We hebben al een mooi concept bedacht. We gaan met een mediateam naar een congres of bijeenkomst en maken een interactief digitaal verslag in tekst, beeld en film dat de volgende morgen al klaar

is. Dat is een enorm succes. We willen het idee alleen inhoudelijk en technisch verder verbeteren, maar hebben de tijd er niet voor. Bij ons gaat research & development langzamer dan in een standaard arbeidsorganisatie. Want bij een zzp'er gaat het eigen bedrijf altijd voor.”

LITERATUUR

TNO/CBS (2015) *Zelfstandigen Enquête Arbeid 2015*, Den Haag/Leiden.